

Innst. 306 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:19 (2007–2008)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende retts- sikkerhetsgarantier)

Til Stortinget

Sammendrag

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen gjelder ny § 100a i Grunnloven om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier.

Forslagsstillerne viser til at det er ingen generell bestemmelse i Grunnloven om borgernes likhet for loven, om kravet om saklige og upersonlige avgjørelser og om grunnleggende krav til rettssikkerheten i prosessen i forvaltningen og ved domstolene. Enkelte bestemmelser springer ut av en likhetstankegang, andre har prosessuell betydning (for eksempel §§ 88, 96 og 99). Men i motsetning til det som gjelder i mange andre land, gir ikke den norske grunnloven generelle bestemmelser om forsvarlig forvaltning og om rettssikkerhetsgarantier.

Både i forvaltningsretten og i reglene om domstolsprosessen gir lovgivningen regler som skal sikre at møtet med forvaltningen og eventuelt rettergangen er trygghende og rettferdig. Reglene skal sikre at den enkelte behandles med verdighet og bidra til at resultatet blir mest mulig riktig. Forslagsstillerne viser til at det er prinsipielt viktig å grunnlovsfeste kjernen i disse kravene, både for å sikre den høyere motstandskraft mot politisk endring og gi en den synlige retning for utviklingen i lovgivningen som grunnlovsfesting kan gi. I gitte situasjoner, for

eksempel når lovgivningen måtte ha oversett viktige krav eller kommet etter utviklingen i borgernes forventninger til samfunnet, vil slike grunnlovsbestemmelser også kunne få direkte anvendelse ved domstolene.

Forslagsstillerne ønsker å styrke borgernes rettigheter ved å grunnlovsfeste at alle er like for loven og at alle som opptrer på vegne av det offentlige, derfor skal opptre saklig og upartisk. Forslagsstillerne ser dette som så sentralt i det norske retts- og forvaltningssystemet at det bør kodifiseres i Grunnloven. Det samme gjelder retten til uten ugrunnet opphold å få sin sak endelig avgjort av en domstol eller et annet uavhengig organ.

Disse rettighetene er så sentrale at de snarest må grunnlovsfestes, uavhengig av hva som ellers skjer i arbeidet med en mer generell modernisering av Grunnloven.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Ny § 100 a skal lyde:

Alternativ 1:

Alle er like for loven. Alle som opptrer på vegne av det offentlige, skal opptre saklig og upartisk. Enhver har rett til å få sin sak behandlet uten ugrunnet opphold og til å få sine rettigheter eller plikter endelig fastsatt av en domstol eller et annet uavhengig organ.

Nærmere bestemmelser om retten til å bli hørt, til å få begrunnelse for avgjørelser som går en imot, og til å søke å få dem endret, gis ved lov.

Alternativ 2:

Alle ere like for Loven. Alle, der optræde paa Vegne af det Offentlige, skulle optræde saglig og upartisk. Enhver har Ret til at faa sin Sag behandlet uden ubegrundet Ophold og til at faa sine Rettigheder

eller Pligter endelig fastsatte af en Domstol eller et andet uafhængigt Organ.

Nærmere Bestemmelser om Retten til at blive hørt, til at faa Begrundelse for Afgjørelser der gaar en imod, og til at søge at faa dem ændrede, gives ved Lov.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til Dokument 16 (2011–2012) – rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven som ble avgitt til Stortingets presidentskap 19. desember 2011. Utvalget har utredet og fremmet forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven, med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter grunnlovs rang. Rapporten ligger for tiden til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport må det foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, anser det derfor som lite hensiktsmessig å realitetsbehandle det foreliggende forslaget i Dokument nr. 12:19 (2007–2008) om grunnlovsfesting av likhet for loven og grunnleggende rettssikkerhetsgarantier nå.

På denne bakgrunn vil flertallet anbefale at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Venstre deler komiteens syn på at det må foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven, i forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport. Dette medlem mener likevel at det er viktig at grunnlovsforslagene som ble fremmet i forrige periode, og som omhandler men-

neskerettigheter, får en vanlig og grundig vurdering av komiteen og av Stortinget.

Dette medlem viser til at det i dag ikke er noen generell bestemmelse i Grunnloven om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier; som likhet for loven, saklighet, kontradiksjon og begrunnelse. Dette medlem viser til at denne mangelen var en av grunnene til at Dokument 8:87 S (2010–2011) om en fullstendig revisjon av Grunnloven ble fremmet. Dette medlem mener borgernes rettssikkerhet vil øke dersom dagens konstitusjonelle situasjon lovfestet, grunnleggende menneskerettigheter inkluderes og språket fornyes og gjøres lettere tilgjengelig. Sekundært mener dette medlem at det bør inntas en ny bestemmelse i Grunnloven om rettssikkerhetsgarantier og viser til at disse verdiene er helt grunnleggende i en moderne rettsstat.

I sin rapport om menneskerettigheter skriver Menneskerettighetsutvalget om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier i kapittel 23 til 26. Dette medlem mener dette er en god gjennomgang som viser at Grunnloven mangler bestemmer på dette området. Dette medlem mener disse rettighetene er så sentrale at de snarest må grunnlovsfestes. På denne bakgrunn vil dette medlem anbefale at forslaget i Dokument nr. 12:19 (2007–2008), alternativ 2, bifalles.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Dokument nr. 12:19 (2007–2008) om grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier), alternativ 2 – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 12:19 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Odd Einar Dørum og Gunvald Ludvigsen om ny § 100a i Grunnloven (om likhet for loven og om grunnleggende rettssikkerhetsgarantier), alternativ 1 og 2 – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 22. mai 2012

Anders Anundsen

leder

Per-Kristian Foss

ordfører